

Culturele interview

De volgende thema's worden besproken tijdens het culturele interview:

1. Biografie (persoonlijke en sociale gegevens)
2. Geschiedenis van de huidige klachten
3. Eerdere trajecten
4. Familie
5. Beloop van probleem

Introductie

Doel: Uitleg en toonzetting van het interview

Het moet de hulpvrager duidelijk zijn waarom dit gesprek plaats vindt en hoe dit gesprek zich verhoudt tot andere gesprekken. Ga er vanuit dat uw gesprekspartner meer van haar of zijn cultuur weet dan u. Probeer ervoor te zorgen dat de hulpvrager zich geaccepteerd gaat voelen, vanuit de opvatting dat iedereen zijn of haar eigen normen en waarden heeft en dat iedereen respect verdient.

Als de hulpvrager al eerder heeft aangegeven zich onbegrepen te voelen door de Nederlandse overheid of door hulpverleners en als dit ongenoegen de toonzetting van het gesprek sterk beïnvloedt, dan kunt u kiezen voor de volgende introductie.

'In deze wijk wonen mensen uit allerlei landen. In ieder land en in iedere cultuur heeft men zijn eigen manier van leven. Dit merk je eigenlijk pas echt als je je eigen land verlaat en in een ander, vreemd land gaat wonen. Mensen zien er anders uit, praten een andere taal, gedragen en uiten zich op een andere manier. Soms kunnen we het gevoel krijgen niet begrepen te worden. Hebt u dat gevoel wel eens gehad?' (Zo ja: kort laten vertellen. 'De bedoeling is dat we het verder gaan bespreken in dit interview.' Zo nee: 'Misschien begrijpt u wat ik bedoel als we er straks over praten.')

'Communicatieproblemen ontstaan onder andere door gebrek aan kennis van culturele verschillen. Omdat we u hier zo goed mogelijk willen helpen, is het van belang dat wij iets te weten komen over uw eigen land of cultuur. Dus wat uw leefgewoontes zijn, welke belangrijke feestdagen er voor u zijn, wat ziek zijn voor u betekent, enzovoort. Ik ga u nu een paar vragen stellen over uw cultuur en uw klachten/problemen.'

A. Culturele identiteit van het individu

Taal

De talen die een hulpvrager spreekt, kunnen iets zeggen over de identiteit en culturele oriëntatie in het land van herkomst en in Nederland. Het verheldert de communicatie-mogelijkheden (bijvoorbeeld met of zonder tolk).

Deze vragen bieden o.a. inzicht in:

- De moedertaal
- Verbaliserend vermogen
- Niveau van het Nederlands
- Voorkeurstaal
- Switchen tussen talen
- Relatie met omgeving
- Scholing
- Intelligentie/leervermogen

1. Wat is de taal waarmee u bent opgegroeid? Sprak u ook nog een andere taal?
2. Welke taal spreekt u thuis? Met vrienden? In uw dromen?
3. Welke taal/talen spreekt u nog meer?
4. Hoe goed is uw beheersing van de Nederlandse taal? Hoe is het voor u om Nederlands te moeten spreken? Zorgt het wel eens voor problemen?

Etniciteit en cultuur

Een etnische groep is een groep die normen en waarden deelt. Die kan verschillen van andere etnische groepen. Pas de vragen aan als het om de tweede of derde generatie migranten gaat. De etnische herkomst zegt iets over etnische identiteit, in- en uitsluitingsprocessen en de culturele oriëntatie. Als 'groep' niet wordt begrepen, geef dan voorbeelden zoals Koerden in Turkije.

Deze vragen bieden inzicht in o.a.:

- etnische identiteit;
- etnische samenstelling gezin;
- relatie met andere etnische groepen;
- discriminatie;
- acculturatie;
- sociale contacten;
- eenzaamheid;

5. Hoort u tot een bepaalde (etnische) groep in uw land die anders is dan andere groepen? Zijn uw ouders van dezelfde groep? Alternatief: Kunt u iets over uw achtergrond (zoals uw geboortestreek, familie, opvoeding, geloof etc.) vertellen?
6. Wat maakt deze groep anders dan andere groepen? Welke gebruiken, opvattingen, positie in de samenleving?
7. Hoe belangrijk is het voor u dat u tot die groep behoort?
8. Hebt u nu contact met mensen uit die groep of uit uw cultuur? Zo ja: hoe belangrijk is dat voor u? Zo nee: zou u dat wel willen?
9. Wat vindt u het meest belangrijk aan uw cultuur? (respect, familie, eer)

- terugtrekgedrag;
 - vermijdingsgedrag;
 - heimwee;
 - postmigratie-leefproblemen;
 - ik- en wij-culturen.
10. Hoe vindt u dat uw cultuur verschilt van Nederlandse gewoontes en opvattingen? Is dat belangrijk voor u?
 11. Vindt u zichzelf goed passen in Nederland? Gaat u met Nederlanders om? Hebt u Nederlandse vrienden of kennissen?

B. Culturele verklaringen voor het probleem

Problemen/klachten in cultureel perspectief

Door de problemen/klachten in het culturele perspectief van het individu te plaatsen, kan de eigen visie op de problemen/klachten duidelijk worden, o.a. in:

- eigen beleving van problemen/klachten;
 - ordening van problemen/klachten;
 - inzicht over de oorzaken;
 - inzicht in de problemen/klachten;
 - gevolgen van de problemen/klachten;
 - coping-gedrag;
 - schaamte;
 - stigma (in de familie);
 - acceptatie in de hulpverlening;
 - ervaringen in hulpverlening;
 - verwachtingen van de hulpverlening.
12. U hebt over uw problemen/klachten verteld: Hoe zou u die noemen? Waar kunnen wij u mee helpen?
 13. Hoe zouden mensen in uw land van herkomst uw problemen/klachten verklaren? Hoe zouden mensen uit uw land die in Nederland wonen uw problemen/klachten verklaren?
 14. Hoe zouden mensen met uw problemen/klachten omgaan?
 15. Voelt u zich begrepen door uw familie en omgeving?
 16. Voelt u zich begrepen door hulpverleners in Nederland?
 17. Welk deel van de aanpak/oplossing/behandeling heeft tot nu toe volgens u het beste geholpen?

C. Culturele factoren in de omgeving

Familie

De rol en de invloed van de familie kan per cultuur verschillen. Ook sociale rollen (man, vrouw, vader, moeder, oudste kind) kunnen anders zijn dan in Nederland, bijvoorbeeld:

- positie in de familie;
- relatie met ouders toen en nu;
- steun of gemis van de familie.

18. Is er iemand in uw buurt of in uw familie aan wie u steun hebt of die u om raad of advies vraagt? Zo ja, wie?
19. Gaat u weleens naar andere ondersteuners/genezers dan hulpverlener/dokter? Zo ja: Wilt u daar iets meer over vertellen?
20. Van wie kreeg u vroeger steun of wie verzocht u om raad of hulp?

Geloof

Geloof kan een belangrijke rol spelen in de ziektebeleving en een belangrijke steunbron zijn, o.a.:

- geloofsbeleving toen en nu;
- geloof als steun (of stress);
- hoop en teleurstelling;
- mobiliseren van steun.

21. Bent u gelovig?
22. Bidt u? Gaat u naar de kerk/moskee/synagoge/mandir?
23. Ging u in uw geboorteland anders met uw geloof om?
24. Haalt u steun uit uw geloof? Hoe was dat vroeger?

D. Culturele elementen tussen cliënt en hulpverlener

De houding tegenover de hulpverlener kan belangrijke invloed hebben op verwachtingen van de behandeling, zoals:

- voorkeur man of vrouw (ook tolk);
- belemmeringen in de zorg/overheid;
- verwachtingen van de zorg/overheid;
- houding t.o.v. hulpverlener;
- Autoriteitsgevoeligheid;
- eigen inbreng.

25. Is het voor u belangrijk dat uw hulpverlener een man of een vrouw is of dezelfde religie heeft als u? Zo ja, waarom?
26. Wat verwacht u van uw ondersteuner?
27. Neemt u alles aan wat uw ondersteuner u vertelt of stelt u daar ook vragen over?

E. Observaties

Wat was de stemming van de hulpvrager voorafgaand aan, tijdens en na afloop van het interview? Hoe reageerde zij/hij op de vragen? Bij welke vragen speelden er meer emoties? Wat waren de belangrijke momenten tijdens het interview?

F. Samenvatting voor de aanpak bespreking

Vat voor de hulpverlener de culturele hoofdpunten (aspecten in de casus) die relevant kunnen zijn voor de diagnose en/of de behandeling (identiteitsveranderingen, relatie identiteit en problemen, etnische afkomst, acculturatie, sociale netwerk, culturele opvattingen over ziekte/problemen, hulpzoekgedrag, coping, steunend netwerk, contact met familie, religie als steun, voorkeur voor man of vrouw als hulpverlener, reisbeperkingen, voorkeur voor afspraken) in beschouwende termen samen.

Denk bijvoorbeeld aan antwoorden op de volgende vragen:

- Wat is er relevant aan veranderingen in de culturele identiteit als gevolg van de ziekte/het probleem?
- Wat is er zo cultuurspecifiek aan het individu wat betreft de regio van afkomst, ethische groep, religie, seksuele oriëntatie in relatie tot de hulpvraag?
- Hoe kijkt het individu vanuit de cultuur aan tegen zijn/haar probleem/ziekte (oorzaken, gevolgen)?
- Welke veranderingen heeft het individu ondergaan ten opzichte van de sociale omgeving en hoe belangrijk zijn die in de normen en waarden van die omgeving?
- Welke verbeteringen zijn er mogelijk in het steunende netwerk?
- Waar moet de hulpverlener op letten in contact met het individu?

Sluit af met een aantal korte suggesties voor collega's.

Meer informatie

- Rob van Dijk, Huub Beijers, Simon Groen, *Het Culturele Interview: In gesprek met de hulpvrager over cultuur en context; Deel 2 – Beschouwingen*, Utrecht: Pharos, 2011.
- Cor Hoffer, *Vertelt u mij eens iets meer ... Cultuursensitief werken in gezondheidszorg en welzijnswerk*, Amsterdam: Uitgeverij SWP, 2016.
Info: www.swpbook.com/1811

